

Αρμαγεδδών και Αττίλας (μαζί) στα Πανεπιστήμια

Δ. Καλιαμπάκος, Καθηγητής ΕΜΠ

Η Κυβέρνηση έκανε τελικά αυτό που εζ' αρχής είχε στο μυαλό της. Μετά τα μέτρα ανείπωτης σκληρότητας και κοινωνικής αναλγησίας (που η ίδια κυνικά και προκλητικά ονομάζει «κοινωνικά άδικα» - χωρίς καν να μπει στον κόπο να εξηγήσει γιατί δεν παίρνει, άραγε, κοινωνικά δίκαια μέτρα;..) προσπαθεί να καταφέρει ένα συντριπτικό χτύπημα στο Δημόσιο Πανεπιστήμιο.

Πάλι με τον ίδιο τρόπο. Με τον αντιδημοκρατικό τρόπο μιας «κοινοβουλευτικής πλειοψηφίας», η οποία συγκροτήθηκε σε άλλη βάση. Με προκλητική υποτίμηση της πανεπιστημιακής κοινότητας (χαρακτηριστικό πρόσφατο παράδειγμα η επιδεικτική απουσία της υπουργού από τη Σύνοδο των Πρυτάνεων). Με ένα νομοσχέδιο, που θα ψηφιστεί με συνοπτικές διαδικασίες μέσα στο καλοκαίρι, όταν τα πανεπιστήμια είναι κλειστά.

Η προφανής αντισυνταγματικότητα των διατάξεων του νόμου δεν είναι απλή υπόθεση. Το γεγονός ότι η κυβέρνηση έχει ξανά-κατηγορηθεί για κάτι τέτοιο, δεν πρέπει να οδηγήσει στην εξοικείωση με αυτού του τύπου τις συμπεριφορές. Οι κυβερνήσεις δεν έχουν το δικαίωμα να κάνουν ότι θέλουν.

Ας δούμε σε λίγες γραμμές τι κάνει ο νόμος. Ξεκινώντας από τον Αττίλα.

Η εφιαλτική προοπτική του αυταρχικού πανεπιστημίου

Η κύρια αλλαγή που προκαλεί το σχέδιο νόμου είναι η κατάργηση κάθε ίχνους δημοκρατικότητας, συμμετοχικότητας και συλλογικότητας στη διοίκηση των πανεπιστημίων και η εγκαθίδρυση ενός αυταρχικού συστήματος διοίκησης με σχεδόν ολοκληρωτικές εξουσίες πάνω στα μέλη της πανεπιστημιακής κοινότητας.

Πριν η συζήτηση στραφεί στις αλλαγές που προωθούνται, το ίδιο το γεγονός της αλλαγής του χαρακτήρα του πανεπιστημίου δεν έχει τύχει της προσοχής που του πρέπει. Ίσως γιατί τμήματα της πανεπιστημιακής κοινότητας αισθάνονται κουρασμένα από δυσλειτουργίες των συμμετοχικών και δημοκρατικών διαδικασιών.

Όμως, όπως λένε, εκτιμάς πραγματικά κάτι που έχεις, μόνο όταν το χάσεις...

Αλλά ας φανταστούμε τη ζωή στο πανεπιστήμιο μετά το νόμο και ας τη συγκρίνουμε με το σήμερα. Ας ξεκινήσουμε με τα μέλη ΔΕΠ.

Τα μέλη ΔΕΠ, μια φορά στα τέσσερα χρόνια, ψηφίζουν τους επτά εκπροσώπους τους. Από κείνη τη στιγμή και μετά, αυτοί και οι υπόλοιποι επτά διορισμένοι του Συμβουλίου (ας αφήσουμε προς το παρόν εκτός την προσχηματική παρουσία του φοιτητή), διοικούν, **με εξουσία, που ποτέ πριν δεν είχε διοικητικό όργανο στο**

πανεπιστήμιο και κυρίως πλήρως ανεξέλεγκτα. Κανένα συλλογικό όργανο δεν ελέγχει την απόλυτη εξουσία τους. Η Σύγκλητος, διακοσμητικό όργανο που «συμβουλευεί», δεν παίζει κανένα ρόλο. Τα αντίστοιχα όργανα των Σχολών, επίσης. Τομείς δεν υπάρχουν καν.

Όλη η εξουσία από κει και πέρα είναι στα χέρια του διορισμένου πρύτανη και του διορισμένου κοσμήτορα.

Ας προσπαθήσουμε να περιγράψουμε τι θα συμβεί.

Ο Κοσμήτορας θεωρεί ότι ο Χ επίκουρος ή αναπληρωτής καθηγητής είναι αρκετά «φωνακλάς» ή, για να μην το περιορίσουμε στη πολιτική του διάσταση, είναι αντίπαλός του στο ερευνητικό πεδίο ή απλά δεν τον ψήφισε στις εκλογές. Ορίζει λοιπόν **πρακτικά μόνος του** το εκλεκτορικό σώμα για την εξέλιξη (όπως ποτέ πριν κανείς δεν μπορούσε) και τον παραδίδει βορά σε αντιπάλους του, ειδικά σε εποφθαλμιούντες «συναδέλφους του εξωτερικού». Το ίδιο καψώνι κάνει σε καθηγητή πρώτης βαθμίδας, με την ευκαιρία της πενταετούς αξιολόγησης. Άσε που μετά την παραδειγματική εξόντωση του καθηγητή Χ, όλοι οι άλλοι θα έχουν πάρει για τα καλά το μάθημά τους και δεν θα ξανασηκώσουν κεφάλι.

Θα μου πείτε, τώρα γεννήθηκαν τέτοιες συμπεριφορές; Ας δεχτούμε, για λόγους απλούστευσης, ότι στατιστικά εμφανίζονται με την ίδια συχνότητα και σήμερα (αν και δεν είναι έτσι: σε ανθρωποφαγικό κλίμα πολλαπλασιάζονται τέτοιες συμπεριφορές). Όμως, για να επικρατήσουν έπρεπε να περάσουν από μια συνέλευση τριάντα ατόμων, στην οποία υπήρχε πλαίσιο για τη διαδικασία, κρατιόνταν πρακτικά κλπ. Η συμμετοχικότητα, η δημοκρατία και η διαφάνεια βοηθούσαν στην αντιμετώπιση τέτοιων φαινομένων. Αν ο νόμος περάσει, κάθε μέλος ΔΕΠ (αλλά και κάθε εργαζόμενος) θα είναι έρμαιο των διαθέσεων του παντοδύναμου και ανεξέλεγκτου (διορισμένου) κοσμήτορα. Χωρίς καν μάλιστα θεσμικά όπλα άμυνας. Πώς θα υπερασπιστεί τον εαυτό του από μια κάτι παραπάνω από πιθανή αναξιοκρατική συμπεριφορά του κοσμήτορα απέναντί του; Ακόμα και ο τελευταίος δημόσιος υπάλληλος σε μια ΔΕΚΟ έχει περισσότερα δικαιώματα απέναντι σε ένα κακόβουλο τμηματάρχη του.

Κι αν αυτό ισχύει για τα μέλη ΔΕΠ, τότε μπορούμε να φανταστούμε τι σημαίνει η εξουσία αυτή για κάποιον εξαιρετικά πιο ευάλωτο. Για παράδειγμα, ένα υποψήφιο διδάκτορα. Αρκούν δύο μόνο «κατάλληλοι για τη δουλειά», επιλεγμένοι από τον κοσμήτορα, χωρίς δυνατότητα ελέγχου της επιλογής του. Εφιαλτικό.

Σήμερα, το δυναμικό του πανεπιστημίου έχει ρόλο μέσα στο πανεπιστήμιο. Είναι πρόσωπα. Συζητούν, σχεδιάζουν, αποφασίζουν, ελέγχουν. Πολλές φορές μέσα από κουραστικές και αργόσυρτες διαδικασίες, αλλά έχουν λόγο, έχουν υπόσταση. Αύριο, αν ο νόμος περάσει, μετατρέπονται αυτόματα σε υπάλληλους, απλά

γρανάζια μιας μηχανής που «πουλάει υπηρεσίες», χωρίς κανένα ρόλο και ειδικό βάρος, πέραν του καταθλιπτικού δικαιώματος να συμμετέχουν μια φορά στα τέσσερα χρόνια στην επιλογή της ολιγαρχίας που θα τους διοικεί.

Προφανώς, σε ένα τέτοιο αυταρχικό πανεπιστήμιο φοιτητικά δικαιώματα, άσυλο κλπ., πολύ σύντομα θα είναι μια μακρινή ανάμνηση.

Το ανομολόγητο επιχείρημα πίσω από όλα αυτά είναι ότι «η δημοκρατία έχει αποτύχει στα πανεπιστήμια». Και, ότι για να αποκτήσουν τα πανεπιστήμια την «αποτελεσματικότητά τους» (για τους κρατούντες βέβαια) θα πρέπει η δημοκρατία να καταργηθεί, «να περαστούν χαλινάρια». **Αλλά, τότε σκέφτεται κανείς με ρίγος, τι μέλει γενέσθαι γενικότερα στην ελληνική κοινωνία;**

Αρμαγεδδών στο Δημόσιο Πανεπιστήμιο

Το «μεταλλαγμένο» πανεπιστήμιο απλά δεν μπορεί να διοικηθεί από τα μέσα. Δεν φτάνουν οι «πρόθυμοι». Ούτε θα μπορούσαν να αντέξουν το βάρος των τραγικών επιπτώσεων. Χρειάζονται «επαγγελματίες» του είδους.

Ποιο είναι το «όραμα» του νέου πανεπιστημίου;

Για τους φοιτητές: Καταργεί τη Δωρεάν εκπαίδευση με την εισαγωγή των διδασκτρων, τα οποία σε εποχές οικονομικής ασφυξίας γρήγορα θα απλωθούν σαν φωτιά σε ξερολίβαδο. Ας θυμίσουμε ότι ακόμη και τώρα (παρά τη συστηματική προσπάθεια να αποκρυφτεί το γεγονός) υπάρχει σαφής πρόβλεψη για δίδακτρα στα μεταπτυχιακά, όταν στο σχέδιο νόμου «μεταπτυχιακά» ορίζονται οι σπουδές μετά τα τρία πρώτα χρόνια. Αντικαθιστά τα 5ετή «πτυχία μιας ζωής» από τα 3ετή (αλλά και μονοετή και διετή) «πτυχία μιας χρήσης». Και δε σώζονται ούτε οι τωρινοί ούτε οι προηγούμενοι φοιτητές. Όταν διαμορφωθούν οι τρεις βαθμίδες, αυτοί θα εξισωθούν με την πρώτη βαθμίδα. Μπήκαν, π.χ. στο ΕΜΠ και θα αποφοιτήσουν με τίτλο ΤΕΙ. Ουσιαστικά καταργείται η φοιτητική μέριμνα και οι φοιτητές σπρώχνονται προς εκμετάλλευση στην αγκαλιά των τραπεζών, με τα φοιτητικά δάνεια.

Για τους καθηγητές: Καταργεί τη βαθμίδα του Λέκτορα αλλά και τη βαθμίδα του Επίκουρου (αφού τη μετατρέπει σε επί θητεία, με εξαιρετικά μεγάλες δυσκολίες εξέλιξης). Καταργεί, επομένως, το πιο δυναμικό κομμάτι του πανεπιστημίου, το αύριο του πανεπιστημίου. Χωρίς καν να προβλέπονται μεταβατικές διατάξεις. Τους αντικαθιστά, από τους παλιούς βοηθούς, άσχημα αμειβόμενους, χωρίς καμιά προοπτική εξέλιξης. Και ας μην βιαστούν Αναπληρωτές και Καθηγητές να «νοιώσουν» αφεντικά στη νέα δομή. Τα πράγματα άλλαξαν. Τα μόνα «αφεντικά» είναι το Συμβούλιο, ο Πρύτανης και ο Κοσμήτορας, συνεπικουρούμενοι με σκανδαλώδη τρόπο από «τους καθηγητές εξωτερικού».

Για τους εργαζόμενους: Ο πολλές φορές ανακοινωμένος Καλλικράτης των πανεπιστημίων επισείει τη δαμόκλειο σπάθη των μετατάξεων και απολύσεων πάνω από τους εργαζόμενους στα πανεπιστήμια.

Για τη χρηματοδότηση: Η κυβέρνηση παραβιάζει τη συνταγματική υποχρέωση για χρηματοδότηση των πανεπιστημίων, εγκαταλείπει τα πανεπιστήμια απροστάτευτα στον κυκεώνα της κρίσης, ωθώντας τα είτε να αναζητήσουν επιχειρηματικούς «προστάτες» είτε να επιτεθούν στο αναιμικό βαλάντιο της ελληνικής οικογένειας.

Αυτή είναι μόνο μια συνοπτική αναφορά στις αλλαγές, που δείχνουν όμως καθαρά την κατεύθυνση των πραγμάτων. Η Κυβέρνηση **διαλύει ότι καλό υπήρχε στο Δημόσιο Πανεπιστήμιο και ενισχύει ότι κακό υπήρχε σε αυτό.**

- Καταργεί τη δωρεάν πανεπιστημιακή εκπαίδευση.
- Καταργεί την αυτοτέλεια και τη δημοκρατική διοίκηση των πανεπιστημίων, των μόνων αντίδοτων που θα μπορούσαν να θωρακίσουν τα πανεπιστήμια από τη διαφθορά και την προσκόλληση στον εκάστοτε κυβερνητικό (ή υποψήφιο κυβερνητικό) κομματικό μηχανισμό, που δηλητηριάζει την ελληνική κοινωνία.
- Διαλύει τις επαγγελματικές δυνατότητες που έδιναν οι 5ετείς σπουδές.
- Εξοβελίζει από τα ελληνικά πανεπιστήμια μια γενιά νέων επιστημόνων που μετέφεραν το δυναμισμό τους σε αυτά, φλερτάροντας με τον αρτηριοσκληρωτισμό της έδρας (πού τη θυμήθηκαν...).
- Διαλύει επιτυχημένες ερευνητικές ομάδες, υποχρεώνοντας τα μέλη τους σε ένα ατελείωτο μεταναστευτικό ταξίδι συλλογής «προσόντων».
- Καταργεί το άσυλο, προϊόν των αντιδικτατορικών αγώνων και σύμβολο του δημοκρατικού πανεπιστημίου.
- Καταργεί κάθε έννοια λογοδοσίας, εισάγοντας μια αυταρχική και ανεξέλεγκτη διοίκηση.

Και από την άλλη πλευρά:

- Ενισχύει φαινόμενα επαρχιωτισμού του ελληνικού πανεπιστημίου με την *a priori* αναγόρευση των πανεπιστημίων του εξωτερικού σε «καλύτερα» και «αντικειμενικότερα»! Το «κόμπλεξ κατωτερότητας», από το οποίο πολλά πανεπιστήμια και ερευνητικές ομάδες είχαν απαλλαγεί με την καινοτομία και τη δημιουργικότητα στη δουλειά τους, έρχεται σήμερα και γίνεται επίσημη πολιτική. Οποία καθυστέρησις... Φυσικά αυτό πάει γάντι με την γενικότερη πολιτική στάση υποταγής που επιδεικνύει η κυβέρνηση απέναντι στους επικυρίαρχους ΔΝΤ και ΕΕ, περιφρονώντας κάθε έννοια λαϊκής κυριαρχίας.
- Παραδίδει τα πανεπιστήμια πλήρως στον έλεγχο του εκάστοτε κυβερνητικού κομματικού μηχανισμού, με τις ελεγχόμενες διοικήσεις και τη

απροσχημάτιστη προώθηση εκείνου του τμήματος των πανεπιστημιακών που έχουν προηγούμενα αναγορευθεί «άξιοι» διοίκησης από κομματικούς μηχανισμούς.

- Υποθάλλει και διευκολύνει φαινόμενα διαφθοράς, συναλλαγής και αυθαιρεσίας.

Αλλά αυτά ήταν όλα φανερά, ήδη από την πρόταση Διαλόγου.

Όχι τόσο καθαρά - όχι τόσο σκληρά, όσο το σχέδιο νόμου που ανακοινώθηκε.

Αλλά γιατί θα περιμέναμε κάτι καλύτερο, όταν η κυβερνητική πολιτική είναι πάντα χειρότερη από αυτήν που ανακοινώνεται αρχικά;

Η ΠΟΣΔΕΠ έχει τεράστιες ευθύνες. Καθησύχασε τον κόσμο του πανεπιστημίου, ενώ τα σημάδια ήταν κάτι παραπάνω από ορατά. Κατασκεύασε έναν «εχθρό» για να εκτονώνεται η πίεση («ο εμπαθής υφυπουργός»), ενώ το πρόβλημα είναι η κυβερνητική πολιτική, το Μνημόνιο, οι επικυρίαρχοι της ΕΕ και του ΔΝΤ. Τώρα που ο «εμπαθής υφυπουργός» έφυγε, και αποκαλύπτεται με όλο τον κυνισμό η κυβερνητική πολιτική, τι θα πει;

Η Κυβέρνηση με όλους τους τρόπους λέει ανοιχτά στο πανεπιστήμιο: «Δε με ενδιαφέρετε. Θα σας επιβληθώ».

Έρθε η ώρα να μιλήσει η πανεπιστημιακή κοινότητα. Φοιτητές, Καθηγητές, Εργαζόμενοι. **Πρέπει ο λαός να προασπίσει ένα δημόσιο αγαθό, που ακόμη δεν είναι αποκλειστικά για «τους έχοντες και κατέχοντες».**

Αν ο νόμος περάσει και εφαρμοστεί, στα πανεπιστήμια εγκαθίσταται Αττίλας, με καθήκοντα Αρμαγεδδώνα. Θα σαρώσει, ότι έχει απομείνει στο Δωρεάν Δημόσιο Πανεπιστήμιο.

Ή, το σχέδιο νόμου θα σαρωθεί.

Η «μητέρα όλων των μαχών» για το Δημόσιο Πανεπιστήμιο ξεκίνησε.